

Література:

1. Ібрагімов М.М. «Філософія спорту» як новий антропологічний проект у постекзистенціальному мисленні. Автореф. докт. дис. 09.00.04. X.2015. -34с.
2. Козлова В.С. «ФАНЫ»: феномен околоспортивной толпы [Текст]/ В.С. Козлова. – Москва-Смоленск, 2000. – 153 с.
3. Мазов Н.Ю. Спорт и духовная жизнь общества [Текст] / Н.Ю. Мазов. – Уфа. Изд-во БашГУ, 2009. – 184 с.

Ю.А. Семёнова. Современный спорт в социокультурном пространстве шоу-бизнеса.

Социальная природа и существенные характеристики современного профессионально-зрелищного спорта и «околоспортивной субкультуры» анализируются с позиций современной политики и практики социального управления. Показано, что спорт в современном обществе трансформируется в социально-зрелищную подсистему, приобретает функции социально-психологической технологии, трансформации негативной энергии толпы в игровом пространстве посредством встречного предложения публичного поединка, регламентированного запретительными нормами.

Ключевые слова: спорт, шоу-бизнес, зрелище, болельщики, субкультура.

Y.A. Semenova. Modern sports in the socio-cultural space of show business.

Social nature and the essential characteristics of modern professional and spectacle sports and «circumsports subculture» are analyzed in terms of social control modern policy and practice. It is shown that the sports in modern society is transforming into a social and spectacular subsystem and is acquiring the function of socio-psychological technology, which is transforming of crowd negative energy in the game space by public duel offer.

Keywords: sports, show business, the show, fans, subculture.

УДК 141.7:304(796.03)

М. С. Калина,

кандидат наук з державного управління,

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВПЛИВИ НА СПОРТ В УКРАЇНІ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Анотація. У статті розглядаються впливи глобалізації на сучасний спорт як соціокультурний феномен. Особлива увага приділяється трансформації змісту спорту як частини культури України ХХІ століття. Аналізуються особливості культурної взаємодії українського суспільства як такого, що знаходиться в процесі трансформації, із сучасною західною цивілізацією процесі глобалізації. Виділяються загальні глобалізаційні впливи на спорт, як соціокультурний феномен, що є актуальними для переважної більшості країн та регіонів світу; у цьому контексті спорт великою мірою постає в якості частини масової культури з усіма притаманними їй рисами. З іншого боку, показано, що український спорт зазнає не тільки загально цивілізаційних впливів, але й суто європейських, що зумовлено євроінтеграційною політикою нашої держави.

Ключові слова: культура, глобалізація, цінність, спорт, соціокультурний феномен

Із припиненням існування Радянського Союзу та здобуттям незалежності в Україні розвивається відкрите суспільство, що вільно обмінюється ідеями із рештою культур сучасного глобального світу. Історія свідчить, що на сучасному етапі розвитку цивілізації відкритість світу є безальтернативним шляхом розвитку для будь-якого суспільства, що прагне бути успішним. Відповідно до цього, питання вже не стоїть, чи брати участь у глобальному культурному обміні, або намагатися відгородитися від загальнопланетарних культурно-цивілізаційних процесів. Питання полягає в тому, як саме держава, народ та його культура увійдуть у глобальний світ, як зміняться соціальні інститути, цінності та культурні смисли загалом. Звідси постає актуальність дослідження глобалізаційних впливів на розвиток української культури та суспільства, їх перспектив на можливих наслідків.

Глобалізація так чи інакше зачіпає усі сфери суспільного життя, усі пласти культури, від елітарної до масової. Зрештою, для багатьох локальних культур, масова культура й

є продуктом глобалізації та результатом впливу західної цивілізації, яка, на сьогодні, є визнаним лідером глобалізаційних процесів. Спорт, як соціокультурний феномен, зазнає істотних впливів з боку культурної глобалізації, він змінює свої змістовні характеристики та ціннісні основи. Оскільки спорт залишається важливою сферою інтересів сучасної людини, і як заняття руховою активністю і як споглядання популярних шоу – споживання масової культури – дослідження його трансформації під впливом глобалізації є актуальним.

Явище глобалізації, як складний, комплексний процес, що змінює життя народів, їх суспільне буття, трансформує старі та змінює нові культурні смисли, розглядали Т.Андрущенко [1], О.Богуславська [3], Р.Войтович [4], Г.Гарбар [5], С.Грипич [6], Л.Ороховська [9], Т.Рудницька [10], О.Титар [11] та інші.

Філософський аналіз спорту як явища сучасної культури представлений у працях М.М.Ібрагімова [7], С.В.Могільової [8], С.М.Бацунова [2].

Завдання статті:

- проаналізувати взаємний вплив процесу культурної глобалізації у світі та сучасного спорту, як соціокультурного феномену;

- визначити основні змістовні характеристики ціннісного ставлення до спорту в Європейському Союзі, в контексті впливу європейської культури на українську в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Дослідниками відзначається, що сучасний спорт, на відміну від попередніх уявлень про нього, презентується як соціокультурний феномен [7, с. 211]. Спорт, як загально визнано, за своїм змістом такий, як і зміст ідеалів епохи, де вони функціонують [7, с. 217]. Коли мова йде про те, що спорт і окремі його види, або ті чи інші громадські фізкультурно-спортивні рухи є соціально-культурним феноменом, то мається на увазі, що вони виконують у суспільстві певну ціннісну роль, як носії суспільно-значущої ідеї, є певним надбанням культурно-цивілізаційного процесу [7, с. 225]. Отже, спорт – це частина культури, він посідає значне місце серед її базових елементів; спортивні ідеали є одними з визначальних чинників естетичного ставлення людини до своєї тілесності, а сам спорт відіграє важливу роль у масовій культурі розваг, яка є досить суперечливим феноменом епохи постмодерну та інформаційного суспільства. Як ціннісне, так і утилітарне ставлення до спорту в Україні зазнає впливів з боку інших культур глобалізованого світу. Таким чином, можна стверджувати, що спорт в Україні, як соціокультурний феномен проходить певний процес трансформації під впливом глобалізації, змінюючи свої ідеали та культурні смисли. Оскільки сучасний спорт є широким поняттям та складним явищем, під яким розуміється певна сфера суспільної життєдіяльності, а не лише змагання у спорті вищих досягнень, чи соціально цілеспрямовані види спортивної діяльності: масовий спорт, конвенційний, юнацький спорт тощо [7, с. 83], то вплив на нього з боку культурної глобалізації є комплексним та неоднозначним.

Український науковець С.М.Бацунов наголошує, що до об'єктивних чинників, що впливають на соціокультурну цінність спорту, належать не тільки внутрішні, пов'язані із самими спортом, але й зовнішні чинники, які знаходяться поза сферою спорту. Мається на увазі загальна соціально-економічна, політична, культурна ситуація, котра існує в суспільстві, система прийнятих у ньому цінностей, норм і зразків поведінки, морального й матеріального заохочення певних вчинків [2, с. 268]. Можна продовжити цю думку тим, що до зовнішніх чинників, які формують соціокультурну цінність спорту та його змісти, безперечно, відноситься глобалізація, як найбільш значущий загальнопланетарний процес сучасності.

Під глобалізацією наука розуміє функціонування розгалуженої мережі різноманітних соціальних, політичних, економічних, духовно-культурних комунікацій, що охоплюють весь світ, перетворюючи його в єдиний соціально-культурний простір. Відокремлені раніше, ізольовані одне від одного суспільства, культури і люди знаходяться тепер в постійному і практично неминучому контакті [5, с. 241]. Неминучість контакту культур, як і будь-які інші чинники суспільного життя, як на локальному, так і на планетарному рівні, має свої переваги та недоліки і потребує наукового осмислення стосовно різних сфер – однією з яких є спорт. За своєю сутністю глобалізація – природний і об'єктивний процес інтеграції

в світі, її новітній етап. Обумовлюють її прогрес продуктивних сил, техніки, інформаційних технологій, насамперед винайдення комп'ютера та мережі інтернету [9, с. 75].

Глобалізація, що почалася наприкінці ХХ століття відрізняється від попередніх процесів встановлення тісних міжнародних зв'язків. Вона характеризується зникненням закритих зон для функціонування західного капіталу, повсюдним прагненням до вільного ринку, появою низки спільних ідей у політиці та праві, таких як ідея прав людини чи правової держави, а також світовим поширенням таких загальноновизнаних універсалій, як спорт, мода, ЗМІ, туризм тощо. Виникає глобальна культурна система, ознаками якої є: формування глобальної комунікації, всесвітньої культурної стандартизації, споживацьких стандартів, космополітичного стилю життя; всесвітнє визнання найвищих досягнень (наприклад, олімпійські ігри та нобелівська премія); наявність глобальних проблем – екологічних, тероризму, проблем війни та миру, стабільного розвитку, прав людини тощо. [10, с. 377]. На даному етапі розвитку відбувається якісна зміна самої глобалізації – можна сказати, що «одномірною» глобалізацією початку ХХ століття у ХХІ столітті замінюється «багатовимірною» глобалізацією нового зразка, де відбувається не стільки нівеляція національних ринків, національних мов та національної індустрії як такої, а нівеляція візуальних образів та поведінкових стратегій (11, с. 65).

Культурна глобалізація – всесвітнє розповсюдження міжнародних торговельних марок, домінування символів поп-культури та комунікативізація подій цієї культури. Ключовими сферами глобалізації культури і комунікації є телекомунікації та мова, багатонаціональна медіа-індустрія, радіо, музика, кіно, телебачення, туризм [6, с.37]. Незаперечним є той факт, що глобальна інформаційно-комунікаційна система кардинально змінює умови для культурного обміну і взаємодії, освіти, бізнесу, міжособистісного спілкування, все успішніше стираючи соціальні, мовні та інші бар'єри [6, с.38].

Глобалізаційні впливи на сучасний спорт, як соціокультурний феномен можуть розцінюватися по-різному, виходячи з неоднозначних та суперечливих оцінок процесу та наслідків культурної глобалізації для країн та регіонів планети.

Масштабність і глибина трансформацій, викликаних процесом глобалізації, робить цілком зрозумілою необхідність зосередження уваги науковців над тим, до яких наслідків може призвести людство глобалізаційний процес і що відбудеться в майбутньому із соціокультурними утвореннями, які опинилися під його впливом [5, с. 241]. Глобалізація, у тому вигляді, як вона зараз відбувається, кидає виклик не тільки майбутньому національних економік та суверенітетам держав, але й майбутній долі регіональних культур і способів життя [10, с. 377-378].

Таким чином, глобалізація може призводити з одного боку до єднання людства у єдину постіндустріальну цивілізацію, з іншого, змінює життєвий простір кожної людини таким чином, що приналежність до певної групи, цивілізації стає проблемою особистого вибору та психологічною необхідністю, що призводить до поглиблення культурно-ідентичносних розбіжностей [1, с. 149].

Крім того, українські науковці звертають увагу на особливості розвитку перехідних суспільств в умовах глобалізації. Зокрема зазначається, що глобалізація як універсальна форма історичної динаміки приводить до якісних та кількісних змін у функціонуванні перехідних суспільств. Відповідно до цього вона являє собою нову концептуальну схему розвитку сучасного світоустрою з його відповідною організаційною та ціннісною ієрархією. Перехідні суспільства найбільшою мірою підпадають під виклики глобалізації, більшість із них виявляються навіть не готовими їм протистояти. Така нерівність у розвитку між державами в особливій формі увиразнюється саме в умовах глобалізації [4, с. 21-22]. Загалом, глобалізація як універсальна форма історичної динаміки перехідних суспільств передбачає формування єдиного простору, в межах якого діє єдина система соціально-політичних, економічних та культурних зразків (стилів) [4, с. 27].

Населення різних країн, як і різні території з певним етнічним складом населення, можуть по-різному включатися до процесу загальнолюдського розвитку, по-різному засвоювати досягнення цивілізації і науково-технічного прогресу. Ступінь їх включеності багато в чому залежить від тих етнокультурних особливостей, котрі склалися історично і дають цим спільнотам змогу розвиватися в сучасному світі [10, с. 377].

Аналізуючи специфіку впливу глобалізації як універсальної форми історичної динаміки перехідних суспільств, українські науковці говорять про рівень їх інтеграційної відкритості та дезінтеграційної закритості. Інтеграційна відкритість характеризує такий рівень історичної динаміки перехідних суспільств, який спрямований на процес постійного розширення форм взаємодії не лише із суспільствами, які перебувають у тотожних умовах розвитку, але і тих, що перебувають в умовах сталого розвитку. Результатом цього може стати підміна національних держав у їх традиційному розумінні так званими тренд-структурами, транснаціональними організаціями, які складають їм альтернативу. Дезінтеграційна закритість являє собою такий рівень історичної динаміки, який характеризується внутрішніми індикаторами розвитку окремого суспільства або національної держави, які жодною мірою не залежать від впливу зовнішніх факторів, а точніше протистоять їх радикальному впливу. Це, у свою чергу, характеризує замкнений характер розвитку перехідного суспільства [4, с. 28].

Відповідно до цього, українська дослідниця Р.В.Войтович класифікувала основні форми синхронізації історичної динаміки перехідних суспільств (тобто те, що є спільним для багатьох перехідних суспільств в умовах глобалізації):

1. Глобальна об'єктивна реальність (єдиний геополітичний світ, в якому функціонують та розвиваються перехідні суспільства), що породжує відповідну глобальну ментальність, а отже, і стереотип життя в єдиному світі, перетворюючись на носіїв єдиних соціальних, політичних та культурних зразків поведінки.

2. Єдиний соціальний простір характеризує формування тотожної соціальної структури та наявність єдиних норм і стандартів поведінки як для всіх суспільств, що перебувають на перехідному етапі, так і для їх суб'єктів. Йдеться передусім про єдині типи та форми соціальної організації (соціальні відносини, соціальні структури та соціальні інститути).

3. Єдині форми соціальної поведінки, які базуються на спільних соціально-культурних зразках діяльності, притаманних для перехідних суспільств. Йдеться про реалізацію універсальних типів організації суспільної життєдіяльності, зокрема це стосується розробки та користування єдиними технологіями діяльності, які забезпечують впровадження єдиних соціально-культурних зразків діяльності.

4. Глобальна ментальність характеризує спільні потреби, мотиви, переконання, установки, цінності та імперативи розвитку, які слугують інтегративним елементом формування єдиної структури розвитку, що приводить до глобальної взаємозалежності світу. Фактично йдеться про формування так званої глобальної психології, яка і визначає відповідну історичну динаміку розвитку суспільства в умовах глобалізації [4, с. 25-26].

Проте глобалізація як універсальна форма історичної динаміки не завжди позитивно позначається на розвитку всього сучасного глобалізованого світу, оскільки від глобалізації вирають лише високорозвинені держави завдяки тому, що їм вдається розширити межі свого впливу на інші держави, тим самим сформувавши свій власний соціально-економічний та політичний простір [4, с. 23]. Не викликає сумнівів той факт, що Україна, на даному етапі розвитку не належить до країн-лідерів глобалізаційного процесу, і, відповідно до цього, не має можливостей транслювати власні культурні цінності та смисли в інші держави та регіони. Натомість, Україна сприймає ті впливи, які йдуть від найбільш розвинених держав та інтеграційних об'єднань, зокрема від Європейського Союзу. Українські науковці зазначають, що культурний базис українського суспільства не настільки міцний, щоб ефективно протистояти потоку вестернізації. В умовах України, де національна культура, суттю якої є мова, релігія, цінності, традиції, звичаї, знаходиться в стадії становлення, а соціальні інститути невизначені й хитливі, вестернізація може робити на особистість значний вплив. Проникнення разом із товарами ідеологій, зразків поведінки й споживання західного типу стає усе більш помітним [10, с. 379].

Глобалізацію по-різному сприймають і трактують: одні – в позитивному, інші – в негативному сенсі. Прибічники глобалізації вітають прихід “нового світового порядку”, який, як вони вважають, принесе небачений досі добробут, підвищення рівня і якості життя, нові робочі місця, широкий і вільний доступ до інформації, покращення взаєморозуміння між різними культурами і цивілізаціями. Противники глобалізації говорять про “вестернізацію”,

“мондалізм”, “світову змову”, про те, що у майбутньому однополярному світі не буде місця для духовних ідеалів, національної, культурної самобутності особистості [9, с. 76].

У сфері української культури глобалізація виявляється у різних, часто полярних контекстах, однією із тенденцій цього процесу є нівелювання національної культури, витіснення із її системи традицій повсякденного життя народу, розмивання його культурної ідентичності, що є надзвичайно загрозливим явищем для досить вразливої і слабкої психологічно й ментально України [6, с. 39].

Глобалізація, якщо мати на увазі її об’єктивний аспект, несе народам прогрес і демократію. Вона помітно примножує сукупні надбання людства, стимулює розвиток регіонів, які мають можливість користуватися благами цивілізації. Глобалізація відкриває перед людством величезні можливості у розширенні обміну товарами, послугами, інформацією, технологіями та капіталом, взаємодії у гуманітарній сфері, духовному збагаченні особистості. Під впливом глобалізації істотно змінюється характер виробництва і праці, рівень знань, соціальний та професійний склад суспільства, умови побуту, стиль життя більшості людей планети [9, с. 75]. Безперечно, такий широкий вплив на життя та культуру суспільства не може оминати спорт, як соціокультурний феномен. Під впливом глобалізації сутність та змістовні характеристики спорту, як соціокультурного феномену, постійно трансформуються та набувають нових рис.

Наочним проявом дієвості глобалізаційних процесів стає передусім однаковість товарів, що користуються підвищеним попитом на світовому ринку, стандартизація навиків і способів праці у сфері професійної діяльності, а також розповсюдження стереотипів поведінки та манер спілкування, ніяк не пов’язаних з національною і культурною належністю людей. Загальна поширеність терміну «світовий стандарт» сформувалася і вкоренилася у свідомості людей власне процесом глобалізації. Нині стандартизація все активніше вторгається до соціокультурного простору країн, що до недавнього часу відзначалися розмаїттям, а також самобутністю форм і норм спілкування та поведінки, одягу й етикету, побутових зручностей та розваг [10, с. 378]. Спорт, як соціокультурний феномен, також піддається впливам так званої стандартизації в рамках світового глобалізаційного процесу, оскільки його культурний смисл в багатьох регіонах планети змінюється відповідно до західних зразків. Водночас, дослідники акцентують увагу на переважно однобічній спрямованості культурних впливів у процесі глобалізації, стверджуючи, що масштабне проникнення іншокультурних зразків в американський та європейський соціокультурний простір спостерігається досить слабо, маючи при цьому дуже обмежений за часом характер, скоріше у вигляді модних трендів [10, с. 378].

Глобалізаційні процеси у поєднанні із реалізацією євроінтеграційного курсу України, важливою складовою якого є культурне возз’єднання України з Західною Європою, сприяють значному впливу європейської культури в нашій державі, як на даному етапі, так і у перспективі. Цей вплив сприймається позитивно далеко не усіма українськими науковцями, зокрема, існують думки, згідно з якими тотальна європеїзація українського суспільства, як можливий варіант розвитку української культури, передбачає нівелювання східнохристиянської цивілізаційної сутності, що в перспективі робить Україну беззахисною перед глобалізаційними процесами і духовним зубожінням постіндустріальної епохи, робить Україну периферією «Єдиної Європи» [3, с. 63].

Проте, незважаючи на такі оцінки, європейський культурний вплив в Україні, у сукупності його позитивних та негативних моментів надалі навряд чи зменшиться чи обмежиться. Навпаки, можна припустити, що він буде поширюватися на різні сфери суспільного життя, у тому числі на спорт, як соціокультурний феномен.

На офіційному сайті Європейського Союзу зазначається, що заняттям спортом та руховою активністю для мільйонів людей є визначальною рисою життя в Європі. Значущість спорту полягає в тому, що він сприяє фізичному і психологічному благополуччю, виконує освітню функцію та сприяє утвердженню важливих соціальних цінностей, об’єднує людей та громади, є великим сектором економіки, що постійно зростає, допомагає створенню нових робочих місць [12]. Крім того, спорт робить свій внесок у соціальну інтеграцію, підтримку рівних можливостей, дотримання прав людини, боротьбу із расизмом [12].

Таким чином, спорт у сучасній Європі визнається як такий соціальний феномен, що слугує підтримці та відтворенню базових цінностей західної культури й, водночас, інструментом її діалогу із ісламською культурою, яка стрімко поширюється в країнах ЄС. Наскільки справдяться сподівання європейських лідерів щодо культурно-цивілізаційного діалогу та виховання толерантності між представниками різних етнічно-конфесійних груп у тривалій перспективі, наразі прогнозувати досить важко. Проте, спорт визнається у Європі у якості засобу вирішення протиріч культурного характеру вже кілька десятиліть. Також відкритим залишається питання наскільки спорт може стати одним з інструментів діалогу культур не тільки на європейському світі, а й загалом на рівні глобалізованої світової спільноти. Якщо вважати вірною гіпотезу творців європейської політики, тоді спорт як феномен сучасної світової культури може стати одним з важливих чинників налагодження взаємодії між різними цивілізаціями, наприклад, з метою вирішення деяких глобальних проблем. Водночас, слід звернути увагу на певний прагматизм в європейському розумінні культурної ролі спорту, на що вказує підкреслення його ролі в розвитку економіки та створенні нових робочих місць. Спорт, таким чином має слугувати не тільки духовному, але й матеріальному благополуччю суспільства. Даний аспект культурної ролі спорту, безперечно, має шанси на укорінення й в Україні із просуванням євроінтеграції нашої держави та подальшим зміцненням зв'язків із різними країнами глобалізованого світу. Доречі, дослідниками визначено, що посилення тенденцій до прагматизму, коли поведінка людини в духовній сфері визначається не моральними критеріями, а міркуваннями користі, є характерною особливістю сьогодення у пострадянському просторі, в тому числі в Україні [5 с. 241-242].

Серед основних комунікативних каналів в процесі глобалізації, поряд із інтернетом, всесвітнім телебаченням, транснаціональними корпораціями, сучасними транспортними засобами, електронними грошима, трудовою міграцією тощо, називають спортивні змагання, особливо Олімпійські ігри, а також шоу-бізнес, індустрію масової культури і розваг [5, с. 241]. Отже, світ сучасного спорту сам перетворюється на чинник глобалізації, водночас зазнаючи її впливів. У цьому контексті не можливо не згадати й про тісний зв'язок спорту вищих досягнень із шоу-бізнесом та індустрією масової культури, які теж є комунікативними каналами сучасної світової глобалізованої спільноти.

Екранно-електронна система соціальної комунікації активно використовує різні формовияви спортивного дійства з метою цілеспрямованого моделювання соціально значущих взірців поведінки й конструювання ідентичностей, формування стилів життя й патернів комунікації, стратегій керування й перерозподілу свобод. Спортивне видовище, що характеризується високим ступенем співучасті, є ідеальним простором для впливу на рівні особистісних спонукань і очікувань [8, с. 1]. Як гіперреальне видовище, спорт (вищих досягнень) стає моделлю, що породжує взірці поведінки, патерни комунікативних практик і т. ін. [8, с. 12]. На сьогоднішній день у всьому світі роль головного транслятора ідей, образів, понять, символів виконують не традиції, а ЗМІ [10, с. 379]. Отже, спорт вищих досягнень в сучасному світі стає популярним шоу, що транслює моду та рекламу, а також затримує людину перед екраном, продовжуючи її перебування біля телевізора чи комп'ютера, обмежуючи таким чином час, що міг би бути присвячений більш творчому осягненню дійсності.

Цікавими є висновки української дослідниці С.В.Могільової щодо незмінних та тимчасових змістів спорту: історично незмінні (агоністика як реалізація жаги до визнання, аскетика, ігрові характеристики, тілесна інтегрованість) та історично тимчасові (доступність занять спортом для великих мас людей, пов'язана з авторським аспектом професіоналізації спорту, безпрецедентне збільшення видовищної складової, медійність та ін.) змісти спорту. Враховуючи, що така багатозмістовність спорту робить його банком стійких соціокультурних змістів, виявлено, що перші (історично незмінні) як автентичні та екзистенціальні задіюються та експлуатуються технологіями влади й управління для створення і формування інших, які відтворюють наявну соціально комунікаційну систему. [8, с. 11]. Спираючись на такий підхід можна стверджувати, що саме історично тимчасові змісти спорту є наслідком глобалізації, та, водночас її чинником. Вже згадана С.В.Могільова наголошує, що у суспільстві «глядачів», або «суспільстві спектаклю», можливості впливу

спорту на відносини в соціумі є досить потужними й водночас не завжди передбачуваними та сприятливими у своїх наслідках. Зростає напруга між екзистенціальним виміром спорту, який за своєю сутністю неможливий без атмосфери свободи, і його соціально комунікативним виміром, що цю свободу форматує й, отже, обмежує [8, с. 1].

Українськими дослідниками вже не перший рік відзначається, що значною проблемою сьогодення спорту виступають процеси комерціалізації спорту; багато негативних явищ у сфері спорту пов'язані з такими процесами, як професіоналізація й комерціалізація, котрі сьогодні є досить поширеними [2, с. 268]. Дослідники сучасного олімпійського спорту звертають увагу на негативні процеси, які виникли в ньому завдяки професіоналізації, комерціалізації і пов'язаної з нею криміналізацією. Нині олімпійська інфраструктура – високодохідна бізнес-індустрія, де прибуток її організаторів, а саме МОК, вираховується мільярдами [7, с. 261].

На основі викладеного вище можна зробити висновки.

Спорт, як соціокультурний феномен змінює свої смислові та змістовні характеристики під впливом глобалізаційних процесів у сучасному світі. Водночас, сам спорт є одним з чинників, що сприяють культурній глобалізації, поряд з інтернетом, глобальними ЗМІ, та індустрією кіно, так званою фабрикою мрій. Сучасний спорт є важливою складовою масової культури розваг, за його допомогою смисли глобальної культури транслуються на всі регіони планети. Олімпійські ігри, чемпіонати світу з популярних видів спорту несуть із собою через ЗМІ та інтернет рекламу, моду, еталони сучасної краси, а також – пропонують однаковий спосіб дозвілля для людей з різних культур – дозвілля перед екраном комп'ютера чи телевізора, замість, наприклад, читання, прогулянок, спілкування з родиною, відвідування театру чи музеїв. З іншого боку, сучасний спорт, як соціокультурний феномен, стає все більш комерціалізованим, як і вся індустрія розваг масової культури.

Культурно-цивілізаційний вибір України на користь Європи зумовлює посилення впливу європейської культури на сучасне життя в Україні, в тому числі на спорт, як соціокультурний феномен. Поряд із усіма глобалізаційними впливами, зазначеними вище, які діють й у самій європейській культурі XXI століття, Україна сприймає також актуальне наразі в Європі культурно-ціннісне розуміння спорту, яке полягає в тому, що спорт уявляється як інструмент соціальної інтеграції, діалогу культур, досягнення рівності громадян у соціальному житті. Водночас, спорт в Європейському Союзі розуміється не тільки як соціальна цінність, але й як економічна, що у повній мірі корелюється із загальними тенденціями комерціалізації спорту.

Перспективними є подальші дослідження глобалізаційних впливів на усі елементи вітчизняної культури, її смисли та розвиток. Зокрема це стосується спорту як явища глобальної масової культури.

Література:

1. Андрущенко Т. Глобалізація та перспективи людського розвитку: політико-психологічний вимір / Т. Андрущенко // Гілея: науковий вісник . - 2013. - № 73. - С. 147-149.
2. Бацунов С.М. Соціальне буття спорту: український контекст / С. М. Бацунов / Гілея: науковий вісник – 2012. - № 57(2), с. 268-271.
3. Богуславська О. Г. Глобалізація – євроінтеграція – українізація: проблеми, загрози та перспективи взаємодії / О. Г. Богуславська // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії . - 2008. - Вип. 33. - С. 58-64
4. Войтович Р. Глобалізація як універсальна форма історичної динаміки перехідних суспільств / Р. Войтович // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України . - 2012. - Вип. 1. - С. 21-32.
5. Гарбар Г. Глобалізація сучасного соціокультурного простору як актуальна проблема культурології / Г. Гарбар // Гілея: науковий вісник . - 2013. - № 73. - С. 241-242.
6. Грипич С. Глобалізація як фактор розвитку інформаційної та «віртуальної» культури / С. Грипич // Вісник Книжкової палати . - 2010. - № 7. - С. 37-40.
7. Ібрагімов М. М. Сова Мінерви і Аполлон : філософське есе про спорт / М. М. Ібрагімов. – К. : ТОВ «НВП»Інтерсервіс», 2013. – 320.

8. Могільова С.В. Сучасний спорт в екзистенціальному та соціально комунікативному вимірах. Автореферат дис... на здобуття наук. ступеня канд. філософ. н. 09.00.03. –Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2008 - 18с.
9. Ороховська Л. А. Глобалізація та глобалізм: соціально-філософський аспект / Л. А. Ороховська // Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія . - 2009. - № 2. - С. 75-80.
10. Рудницька Т. Глобалізація соціокультурного потенціалу України: проблеми й перспективи / Т. Рудницька // Гілея: науковий вісник . - 2013. - № 75. - С. 377-379.
11. Титар О. В. Глобалізація і українські культурні ідентичності: глобальний диктат візуального / О. В. Титар // Гуманітарний часопис . - 2012. - № 3. - С. 64-70с.
12. Sport in the EU. Available at: http://europa.eu/pol/spo/index_en.htm . (Accessed 20 Sep 2014).

Калина М.С. Глобализационные влияния на спорт в Украине как социокультурный феномен.

Аннотація. В статті розглядаються впливи глобалізації на сучасний спорт як соціокультурний феномен. Особливу увагу приділяється трансформації змісту спорту, як частини культури України ХХІ століття. Аналізуються особливості культурного взаємодія українського суспільства як такого, що знаходиться в процесі трансформації, з сучасною західною цивілізацією в процесі глобалізації. Виділяються загальні глобалізаційні впливи на спорт, як соціокультурний феномен, являючись актуальними для переважної більшості країн і регіонів світу; в цьому контексті спорт представляється, в основному, як частина масової культури з усіма присущими їй рисами. С іншої сторони показано, що український спорт знаходиться під впливом не тільки загальноцивілізаційних впливів, але й європейських, що обумовлено євроінтеграційною політикою нашої держави.

Ключевые слова: культура, глобалізація, цінність, спорт, соціокультурний феномен.

Kalyna M.S. Globalization impact on sport in Ukraine as a sociocultural phenomenon.

Annotation. The article examines the impact of globalization on modern sport as a sociocultural phenomenon. Special attention is paid to the transformation of sports content as part of culture of Ukraine in the XXI century. The features of cultural interaction of Ukrainian society as one that is in the process of transformation, with modern Western civilization in the process of globalization are analyzed. The general globalization impacts on sport as a sociocultural phenomenon that is relevant for most countries and regions are determined; in this context, sport is largely presented as part of popular culture with all its features. On the other hand, it is shown that Ukrainian sport goes under not only common civilizational influences, but also purely European, due to European integration policy of our country.

Key words: culture, globalization, value, sport, sociocultural phenomenon.

Ю. О. Тимошенко,

к.і.н., доцент,

професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВПЛИВИ НА СПОРТ В УКРАЇНІ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Анотація. Досліджено процес виховання людей в СРСР, які живуть на межі своїх можливостей і місце рухової активності у ньому. Звертається увага на парадигмальну спрямованість фізичної культури, власне – на її мілітарність. Своєї логічної завершеності вона набула зі створенням комплексу «ГПО». Лише мілітаризація суспільства породила цей комплекс і живила його.

Ключові слова: фізична культура, мілітарна парадигма, спорт.

Постановка проблеми. Весь соціальний механізм тоталітарного радянського повсякдення орієнтувався на режим боротьби за виживання у ворожому оточенні капіталістичних країн. Створення ідеологічно монолітного світогляду людей ставало обов'язково-необхідним елементом цього механізму. Він забезпечував внутрішній смисловий зв'язок